

1899
Suh.

KUPU O ROTO O TE KUPU TOHUTOHU
MO NGA KURA MAORI.

HE mea panui kia mohio ai nga Komiti o nga kura Maori, me era atu tangata e whai tikanga ana ki te mahi ako i te iwi Maori, ki te whakahaere i aua kura.

I.—WHAKATUUNGA KURA HOU.

(1.) Mehemea ka tuku etahi tangata Maori kotahi tekau maha ake ranei e noho ana i te kainga kotahi, i tetahi pitihana ki te Minita mo nga Kura, kia whakaturia he kura Maori, a mehemea ka whakaae ratou, etahi ranei o ratou ki te tuku i tetahi whenua kia kaua e iti iho i te toru nga eka e pai ana hei tuunga kura, me te whakaae ano hoki ki te tuku i etahi moni, taonga ranei e whakaaro ana te Minita e tika ana kia utua hei utu mo nga whare-kura, tera ka ahei te Kawanatanga ki te whakatu i tetahi kura ki taua wahi: Mehemea ia (1) kahore he kura Maori e tutata ana ki taua wahi; (2) a ka ki hoki tetahi Kai-tiro-tiro i nga Kura Maori he wahi pai te whenua kua whakaaetia hei tuunga kura; (3) ka whakatuturutia taua tuunga kura e nga Maori ki te Kawanatanga; (4) a mehemea ka marama te ki o nga Maori ki te Kawanatanga tera ka mau tonu te tokomahatanga o nga tamariki e haere ana ki te kura ki te toru tekau.

(2.) Kia rite pai nga korero tuatahi, hei reira ka whakaturia e te Kawanatanga he whare-kura me tetahi whare ano hoki mo te kai-whakaako kia rite ki ta ratou e mohio ai e tika ana kia hanga ki reira. Mehemea ka whai moni tera ka taiepatia te whenua katoa ki te taiepa tika, me te taiepa ano hoki i tetahi wahi e whakaarohia ana e rite ana mo taua tu mahi ki te taiepa pai hei kaari. Ma te kai-whakaako e ngaki tonu i taua wahi kia pai, a me whai

tonu hoki ia kia puta ake te pai o taua kaari kia waiho ai hoki hei tauira mo nga kaari o te kainga.

(3.) I etahi tikanga e mohiotia ana e tika ana kia pera, ka ahei te Kawanatanga ki te hanga i tetahi whare-kura iti me etahi ruuma hoki i roto i taua whare hei nohoanga mo te kai-whakaako, mehemea ia ka marama te ki tera ka mau tonu te tokomahatanga o nga tamariki e haere ana ki te kura ki te rua tekau.

(4.) I nga meatanga e kore ai e taea te tino whakarite nga tikanga kua kiia i mua ake nei, ka ahei kia tonoa kia hanga e nga Maori he whare-kura me tetahi whare nohoanga mo te kai-whakaako mo tetahi wa poto.

(5.) Tera ka taea te tuku atu e te Kawanatanga etahi moni hei apiti i nga utu mo nga kai-whakaako o nga kura iti e whakaturia ana e nga Maori. A i nga meatanga pera ka whai mana nga whakaritenga i roto o tenei kupu tohutohu ki runga ki nga whare-kura, nga kai-whakaako, me nga utu mo nga kai-whakaako.

II.—KAI-WHAKAAKO.

(1.) Ka whiriwhiria etahi tangata to-tika hei kai-whakaako mo nga kura. Ka taea te whakatu he wahine hei kai-whakaako mo te Kura Maori, engari ko te tu whakahaere a te Kawanatanga he whakatu i te tangata kua marenatia ki te wahine, a ki te hiahiatia kia pera, ka ahei kia tu tona wahine hei kai-whakaako i raro iho i a ia.

(2.) Me ako nga tamariki Maori ki te korero pukapuka Ingirihi, ki te tuhituhi Ingirihi, me te korero hoki i te reo Ingirihi. Me ako ano hoki ratou e a ratou kai-whakaako ki te mahi whika (*arithmetic*) me te tikanga ano hoki o nga whenua o te ao (*geography*) me nga ritenga whakahaere i te ora mo te tangata, me te ata whakaako i a ratou ki nga mea pai e tupu ai ratou hei tangata to-tika.

(3.) Ehara i te mea ko te ako anake i nga tamariki Maori i roto i te kura te mahi ma te kai-whakaako. Engari ke, e whakaarohia ana ma te atawhai, me te ngahau, me te whakaaro tika o nga kai-whakaako kia pai haere ai nga Maori e noho tutata ana ki a ratou.

(4.) Ka taea te whakatu kai-whakaako, ahakoa kahore ratou i mohio ki te reo Maori i te wa e whakaturia ai ratou; otiia he mea pai ano kia akona ratou ki te korero i te reo Maori kia ahei ai ratou te korero atu ki nga Maori kua pakeke. Me korero Ingirihi tonu te kai-whakaako i a ia e whakaako ana i nga tamariki mohio. Engari e pai ana kia korero Maori atu te kai-whakaako ki nga tamariki kuare ki te reo Ingirihi kia marama ai te whakaatu atu ki a ratou i nga tikanga o nga kupu Ingirihi. Otira me whai tonu te kai-whakaako ki te ako i nga tamariki ki te reo Ingirihi kia taea ai te whakarere te reo Maori.

V.—SCHOLARSHIPS.

(1.) Ka ahei kia tukua he *scholarships* ki nga tamariki tino mohio o nga tamariki Maori kua puta tika nei ratou i nga tuunga matauranga (*standards*) o te Kura Maori, e ahei ai ratou te haere ki tetahi kura ke atu i te kura kainga, ako ai ratou. Ki te kitea e pai ana kia whakaritea he tikanga mo etahi o nga tamariki, e tika nei kia riro he *scholarships* i a ratou, hei tuku atu i a ratou kia whakakona ratou ki te mahi paamu Pakeha, ki etahi atu mahi a ringa a te tangata ranei, ka penatia te tikanga, e kore e tukua ki tetahi kura ke atu.

VI.—PIIHI KAKAHU HEI TUITUINGA.

(1.) Ka ahei ano te Tari Whakahaere Kura ki te whakamana i te wahine kai-whakaako tuitui, ki te tono i etahi piihi kakahu ara, he *calico, print, wincey, flannel*, me te *dungaree* hoki, me etahi *needles, thimbles, scissors, &c.* Ko enei mea me hanga e nga kotiro hei kakahu i nga wa e whakakona ana ratou ki te tuitui. Kia oti te hanga me hoko ki nga Maori, mo te moni tonu i runga i te utu i utua mo nga piihi kakahu i te hokonga mai.

VII.—TUKUNGA NUPEPA WHAKA-AHUA KI NGA KURA.

(1.) Ka taea e te Tari Whakahaere Kura te tuku atu ki nga kura Maori nga nupepa *Illustrated London News*, te *Graphic* ranei. Me tapahi me tuitui hoki nga nupepa ina tae atu ki te kura. Kia kotahi marama e takoto ai nga

nupepa i te kura hei tirohanga ma nga tamariki, hei reira ka tuku atu ai ki te Tiamana o te Komiti, hei tirotirohanga ma nga Maori o taua takiwa. Me matua whakahoki mai e te Tiamana katahi ka puta hou atu etahi. A te paunga o te tau e tirotirohia ai aua nupepa e pai ana kia hoatu noa atu ki te tangata Maori e hiahia ana ki aua nupepa, ki te kore e puta he tono mo aua nupepa, hei reira ka tau te tikanga mo aua nupepa ki te kai-whakaako.

Ki te whakaaturia mai e te Kai-tirotiro Kura kahore e tino whai tikanga ana aua nupepa ki nga Maori o tetahi kainga hei reira ka whakamutua te tuku atu o aua nupepa ki te kainga pera.

X.—NGA REHITA ME NGA RITANA KURA.

(1.) Me tuhi te tokomahatanga o nga tamariki o ia kura o ia kura, e tae atu ana ki te kura, *i ia* ata, *i ia* awatea, me tuhi i te wa tonu i whakaritea i roto i te *time-table*, i roto i te rehita i whakaritea e te Tari Whakahaere Kura.

(4.) Me whai "*log-book*" te kai whakaako, a me tuhi ki roto ki taua pukapuka nga mea katoa e tika ana kia whakaaturia atu ki te Kai-tirotiro Kura. Ko nga whiunga tamariki katoa me tuhi ki roto ki taua pukapuka. Me takoto marama ki roto ki taua "*log-book*" i ia tirotirohanga nga korero katoa o nga mea i whakahaerea ki te kura i muri mai i to mua atu tirotirohanga.

XI.—TIKANGA MO TE WHARE-KURA.

(1.) Ko te whare-kura hei whare-kura anake, kua rawa te kai-whakaako e tuku i te whare-kura mo etahi atu mahi pehea ranei, heoi kau te tuku e whakaaetia, ko enei kua korerotia i raro iho nei.

(2.) Mehemea ka hiahia nga tangata o te takiwa kia karakia ratou i roto i te whare-kura me puta ta ratou tono ki te Minita mo nga Kura, mana e whakaae. Mehemea ka whakaaetia e te Minita kia tu te karakia i roto i te whare-kura, me whakapai tonu te whare a te mutunga o te karakia kia tika ai te mahi kura a te aonga ake o te ra, ma nga tangata e karakia ana e utu te whakapainga.

(3.) Ka tika kia whakaturia te whare-kura hei kainga pooti mema mo te Whare Runanga ki te hiahia te Kai-whakahaere Pooti kia pera.

XIII.—NGA RA E KORE AI HE KURA.

(1.) Koia enei i raro iho nei nga ra e kore ai e puare nga kura Maori katoa: ara nga Hatarei me nga Ratapu katoa, te Kuru Paraire, te Mane i muri iho o te ra o te Aranga, te 24 o nga ra o Mei, te 9 o nga o Nowema, te ra i panuitia ai te takiwa e tu ai tetahi kura hei Porowini, te ra e whakaritea ana hei ra whakakite i nga hua o te whenua i te takiwa e tata ana ki tetahi kura, tetahi ra e panuitia nuitia ana hei ra noa mo te katoa, nga ra e rima timata atu i te Mane whakamutunga o Hune, me nga wiki e ono timata atu i te tuatoru o nga Mane o Tihema. I era atu ra katoa i roto i te tau me puare tonu te kura, me te tae ano o nga kai-whakaako ki te whakahaere i ta ratou mahi whakaako: engari ia e kore e meatia kia tae atu nga tamariki ki te kura a te ra e pootitia ai te Komiti ki te tupono taua ra ki te Paraire i mua mai i te tua-toru o nga Mane i roto i te marama o Tihema. Mehemea ka pangia te kai-whakaako e te mate, ma te kai-whakaako wahine, te wahine whakaako ranei i nga tamariki ki te tuitui, e whakakapi i tana tuunga i te mea ka ahei ia ki te pera.

(2.) Me tuhi tonu te kai-whakaako i nga kupu whakamarama ki roto ki te "*log-book*" mehemea ia ka kore nga tikanga kua korerotia i runga ake nei, me tuhi i mua mai i muri mai ranei i te hapanga pera, me te whakaatu ano hoki i te tino take i kore ai.

(3.) Ka taea te whakaae kia ngaro atu te kai-whakaako i tana kura i etahi wa; engari ma te Tari Whakahaere Kura anake tenei e whakaae.

XIV.—NGA HAORA E MAHI AI TE KURA.

(1.) Kia wha nga tino haora e mahi ai te kura i te ra, ara: timata atu i te 10 tae atu ki te 12, timata atu i te 1 tae atu ki te 3. Kaua e "*whakamutua te kura*" i roto i nga haora akoranga o te ata, o te awatea ranei.

(2.) Mehemea e tu ana tetahi kai-whakaako kura hei Rangatira Poutapeta, i mua mai i te whakapuaretanga o te kura me ata takai e ia te meera e tika ana kia tukua atu i roto i nga haora e akona ana nga tamariki; a mehemea he "*telephone*" kei taua poutapeta ana, me whakarite e ia he tikanga e tae ai tetahi tangata o tana whare ki te whakarite i te mahi *telephone* i roto i nga haora e mahi ai te kura.

XV.—KOMITI O NGA KURA.

(1.) I ia tau i ia tau i roto i ia takiwa me pooti kia tu nga tangata toko-rima hei Komiti i tetahi huihuinga o nga matua me nga kai-tiaki o nga tamariki o te takiwa, he mea pai me Maori me hawhe-kaihe ranei nga tangata mo te Komiti; otiia i nga takiwa kahore nei he Maori mohio ki ta te Pakeha tikanga whakahaere i nga mahi mo te kura, ka taea te whakatu tetahi atu mema hei Pakeha, engari e kore te mema Pakeha e uru wawe ki te mahi o te Komiti kia whakaaetia ra ano tona tuunga e te Minita mo nga Kura, katahi ka tika.

(2.) I runga I nga ritenga e mau ake nei, me nga rereketanga kua whakaritea, me tu te pootitanga ki te whare-kura a te Paraire i te wiki wkapamutunga o ia tau kura o ia tau kura, a me timata te mahi a te Komiti hou a te 1 o nga ra o Hanuere. A ko te panui me tuhi ki te reo Ingirihi me te reo Maori, a ma te kai-whakaako e whakapiri ki te tatau o te whare-kura kia kotahi-tekau-ma-wha nga ra i mua mai o te ra e tu ai te pooti. Ma te Kaititiro o nga Kura Maori e whakatu he Kai-whakahaere Pooti. Me whakaingoa ia tangata e pootitia ana, me tautoko e tetahi atu tona whakaingoaatanga, a ko te ahua o te pootitanga me mahi i runga i te tikanga tuhi i te ingoa o nga tangata e pootitia ana ki te piihi pepa. Ma te Kai-whakahaere e ki kowai ma nga tangata tika ki te pooti, a ki te rite nga pooti mo te hunga tokorua maha atu ranei, mana e whakatau i runga i tana pooti. Ka ahei te Minita, ki te whakaaro ia e tika ana kia pera, ki te whakarite i tetahi atu ra tuunga mo te pooti mo te Komiti.

mo tetahi kura, ke atu i te ra i whakaritea i mua ake nei, a ki te peratia te tikanga me timata te mahi a taua Komiti hou a te 1 o nga ra o te marama i muri mai i taua pootitanga. Ki te mea ka nukuhia he pootitanga i te mea kaore i tae atu nga kai-pooti i te ra i whakaritea, ka ahei te Minita ki te whakatu i tetahi atu ra pooti. A i te mea e kore e pai kia whakararuraru te mahi o te kura, ka turia aua pootitanga i nukuhia ra a te Hatarei.

Ki te mate tetahi o nga mema o te Komiti, ki te whakamutu ranei ia i a ia i roto i te tau i tu ai ia hei mema, ka ahei ma era atu mema e whakatu i tetahi tangata hei whakakapi i tona tuunga, me whakaatu atu hoki ki te Tari.

(3.) A te otinga tonutanga o te pootitanga me whakatu nga mema o te Komiti i tetahi o ratou hei Tiamana. Hei reira ka tuhituhia e te Kai-whakahaere Pooti nga ingoa o nga mema o te Komiti hou ki te "*log-book*" o te kura, me tuku atu hoki e ia o ratou ingoa ki te Minita mo nga Kura. Ka whai mana tonu taua Komiti a tae noa ki te wa e tu ai nga kai-riiwhi i a ratou.

(4.) Kia kua e iti iho i te wha nga huihuinga o te Komiti i roto i te tau, ara, i nga ra timatanga o nga marama o Hanuere, o Aperira, o Hurae, o Oketopa; otiia ka ahei te Tiamana ki te karanga kia tu tetahi atu huihuinga o te Komiti hei whakahaere i tetahi mea e tika ana kia mahia hohorotia.

(5.) Me tuhituhi te whakawhaititanga o nga mahi o ia huihuinga o te Komiti ki te "*log-book*" o te kura, a me haina e te Tiamana ki tona ingoa. E pai ana ma tetahi o nga mema o te Komiti, ma te kai-whakaako ranei aua korero e tuhituhi, a, e pai ana te tuhi ki te reo Maori ki te reo Ingirihi ranei.

(6.) Ko te tino mahi ma te Komiti, he tiaki tonu kia mau tonu ai te tokomaha o nga tamariki e haere ana ki te kura.

(7.) Mehemea ka ki te kai-whakaako e turi tonu ana tetahi o nga tamariki, ka ki ranei ia e kore e pai kia noho

tonu taua tamaiti tane, kotiro ranei ki te kura, ka tika kia whai kupu atu te Komiti ki nga matua o te tamaiti pera kia tangohia atu ia i te kura. Mehemea e kore nga matua e whakaae ka ahei te Komiti ki te pei atu i taua tamaiti, mehemea ia ka whakaaetia e te Tari Whakahaere Kura kia peia.

(8.) Ma te Komiti e whakarite he wahie mo te kura, ma ratou hoki e whakarite te whakapainga o te whare-kura i nga ahiahi katoa, ma ratou ano hoki e whakarite kia kotahi horoinga o te whare-kura i roto i te marama.

(9.) Mehemea ka kite te Komiti i te he e pa ana ki te whakahaerenga o te kura, ka ahei ratou te tuku atu i ta ratou kupu whakaatu i taua mea ki te Tari Whakahaere Kura. Engari kua te Komiti e wakararuraru i te kai-whakaako. Ko te kai-whakaako hoki te kai-tiaki o te whare-kura, o te whare nohoanga, me nga whenua o te kura, a kei te Tari Whakahaere Kura anake hoki te tikanga mona me tana whakahaere i te kura.

XVI.—ITI NGA HAERETANGA O NGA TAMARIKI KI TE KURA.

(1.) Mehemea i runga i tetahi take pehea ranei ohorere ana te iti haere o nga tamariki o te kura, a mehemea ranei e kore nga tamariki e hoki mai i muri iho i nga ra kura kore, me whakaatu tonu mai tena e te kai-whakaako.

XVII.—KA AHEI KIA TUKUA ATU NGA KURA MAORI KI RARO I TE MANA O TE POARI WHAKAHAERE I TE MAHI WHAKAAKO.

(1.) A te wa tonu e whakaaturia ai e te Kai-tirotiro Kura, i runga i te mohiotanga o nga tamariki katoa o tetahi takiwa kura Maori ki te reo Ingirihi, e ahei ana kia akona ratou ki nga tuunga matauranga (*standards of education*) hei reira ka ahei kia tukua atu taua kura Maori ki raro i te mana o te Poari whakahaere i te mahi whakaako o te takiwa e tu ana taua kura.

XVIII. — WHAKAURUNGA O NGA TAMARIKI PAKEHA KI
ROTO KI NGA KURA MAORI.

(1.) E pai ana kia haere he tamariki Pakeha ki te kura Maori mehemea ka puta te hiahia o nga matua o aua tamariki kia pera. Engari me mahara tonu te kai-whakaako ina peratia, ko te tino take i whakaturia ai tana kura, he whakaako i nga tamariki Maori. A kua rawa ia e whakaae ki tetahi mea e raruraru ai te tino mahi o taua kura.

(2.) I nga kura e tae atu ai nga tamariki Pakeha me nga tamariki Maori ki te kura, me tuhi nga taenga atu o aua tamariki ki tetahi pukapuka ke atu i te pukapuka rarangi ingoa o nga tamariki o te kura.

(3.) Mehemea ka rite nga tau o nga tamariki a te kai-whakaako ki nga tau o nga tamariki mo te kura, ka ahei ano kia haere ratou ki te kura, engari ia ka tau nga ritenga whakahaere o te kura ki runga ki a ratou pena me era atu tamariki. E kore rawa nga tamariki iti a te kai-whakaako e tukua kia tomo atu ki te whare-kura i roto i nga haora e tu ana te kura, ki te kore e ata whakaaetia e te Tari Whakahaere Kura.

XX.—KAI-TIROTIRO KURA.

(1.) Kia kotahi haerenga o te Kai-tirotiro Kura ki ia kura Maori i roto i te tau kotahi ki te uiui i te mohiotanga o nga tamariki (*examination*) me te whakaatu hoki ki te Tari Whakahaere Kura. Kua e iti iho i nga wiki e wha te tukunga atu o te whakaaturanga o te haerenga penei o te Kai-tirotiro Kura ki te uiui i te mohiotanga o nga tamariki. E pai ana kia haere whakaatu kore atu ki te whakatika haere i te mahi o te kura ki te tirotiro ranei i te kura, i tana wa e pai ai.

XXI.—KAI-WHAKAHAERE I NGA KURA O TE TAKIWA.

(1.) Ka taea e te Minita te whakatu i tetahi tangata hei Kai-whakahaere Takiwa, a mana e whakahaere i nga kura o taua Takiwa. Me haere ia ki te titiro i ia kura i ia kura a nga wa pai e watea ana ia. Hei aua taenga

atu ona, me tuhi ia i te tokomahatanga o nga tamariki e haere ana ki te kura. Ka tika ano hoki ia te whakaatu ki te Kai-tiritiro Kura i nga mea e whakaaro ai ia e tika ana kia whakaaturia atu ki a ia.

(2.) Me whakaatu atu te ingoa o te Kai-whakahaere i nga Kura o te Takiwa ki te Komiti me te kai-whakaako o ia kura o ia kura i roto i taua takiwa.

(5.) Ka ahei kia whakaturia e Te Minita etahi tangata whenua hei tangata haere kia kite i te kura, ko te mahi ma ratou he whakaatu atu ki te Tari Whakahaere Kura i etahi tikanga e pa ana ki te kura ki nga kura ranei o to ratou takiwa. Ko te tino mahi ma aua tangata kia maha o ratou haerenga whakaatu kore atu ki nga kura, he titiro i nga rehita, he tatau i te tokomahatanga o nga tamariki i te kura i o ratou taenga atu, me te tuhi hoki i te ritenga o aua mea ki te "*log-book.*"

XXII.—KA AHEI NGA KAI-WHAKAAKO KI TE WHAKATU KURA AHIAHI.

(1.) Ka ahei te kai-whakaako o te kura Maori ki te whakatu kura ahiahi mo nga pakeke. Mehemea ka whakaaturia e te Kai-tirotiro Kura ki te Tari e tika ana te mahi whakahaere o taua kura—me tuhi e te kai-whakaako nga haerenga o nga tangata ki tetahi pukapuka ke atu i te pukapuka rarangi ingoa o nga tamariki, a ka apitiria atu taua pukapuka ki te pukapuka rarangi ingoa o nga tamariki e tae tonu atu ana ki te kura, hei whakanui ake i te tokomahatanga o nga akonga—kei te maha hoki o nga akonga tetahi tikanga o nga utu mo te kai-whakaako. E ahei ana te kai-whakaako ki te tango utu i aua akonga o te kura ahiahi.

XXIII.—WHAKAMARAMATANGA.

(1.) I roto i enei kupu tohutohu, ko nga tangata anake o te iwi Maori me nga hawhe-kaihe e noho ana i runga i nga ritenga Maori nga mea e kiia kiia he Maori ratou.

Na

Tari mo nga Kura,

Minita mo nga Kura.

Poneke.

KUPU APITI.

TE MAKARINI SCHOLARSHIPS.

HEI whakamaharatanga mo Ta Tanara Makarini kua mate nei, kua whakaritea e tana tamaiti e R. D. Douglas McLean, Esq., etahi moni, whakatu *scholarships* mo nga tamariki tane o te iwi Maori. E tu ana i etahi wa e panuitia ana i roto i te *Gazette* me te *Kahiti* he uiuinga matauranga i raro i nga tikanga kua whakatakotoria e nga Kaitiaki o aua moni, e tukua atu ana te kape o te panuitanga ki nga Kai-whakaako o nga kura Maori. He penei nga tikanga, ara—

I. E toru nga *scholarships* e meatia ana kia tukua i ia tau i ia tau ki nga tamariki toko-toru i puta ake to ratou matauranga i to etahi, e £35 e puta ana i te tau ki ia tamaiti, a e rua hoki tau e puta atu ana, ka mutu. Kotahi o aua *scholarship* ka kiia ko te *senior scholarship*, e tuwhera ana ki nga tamariki Maori katoa, he tane nei ratou e iti iho ana o ratou tau i te tekau ma ono i te ra whakamutunga o te marama i mua atu o te ra i whakaritea mo te uiuinga matauranga; ko era atu *scholarship* e rua he *junior scholarship*, kotahi o aua *scholarships* e tuwhera ana ki nga tamariki Maori katoa he tane nei ratou, e iti iho ana o ratou tau i te tekau ma rima i te ra whakamutunga o te marama i mua atu o te ra i whakaritea mo te uiuinga matauranga, ara ki nga tamariki kahore ano kia tae ki Te Aute, ki Tipene ranei kura ai, a e whakaarohia ana hoki e te Kaitirotiro Kura Maori i hono tonu to ratou haere ki te kura i roto i nga marama tekau ma rua i mua atu o te uiuinga matauranga. Ko te rua o nga *scholarships* nei e tuwhera ana ki nga tamariki tane i pena ano te pai o ta ratou hono tonu te haere atu ki tetahi kura i roto i te tau i mua atu o te uiuinga matauranga.

II. Ka uiuia te matauranga o nga tamariki e whakaetaetae ana mo te *senior scholarship* i runga i nga putake ka whakahuatia i raro iho nei: ara, te Korero Pukapuka, me

te marama ano hoki ki nga tikanga o nga kupu e korerotia ana; te tuhituhi pukapuka me te whakahua i nga reta e oti ai nga kupu (*spelling*). Ingirihi, he whakamaori i nga kupu Ingirihi, me te whakapakeha i nga kupu Maori; te mahi whika; nga korero o Niu Tirenī; nga ritenga whakahaere; te ora mo te tangata; te mohiotanga ki te Paipera; me nga korero o nga whenua o te ao (*geography*). Ko te nui o te matauranga i runga i ia putake e meingatia ana kia taea e nga tamariki, koia tenei, ara:—

(a.) Te Korero Pukapuka: Ka tonoa ki nga tamariki kia korerotia tikatia e ratou tetahi kupu i roto i tetahi pukapuka pakeke kia kua e nui ake te pakeke i te “*Longman's Fourth Reader*.” Ka meingatia hoki kia tuhituhia e ratou te whakamaramatanga o etahi o nga kupu ka korerotia e ratou, a me kimi e ratou he kupu hei rite ki nga tikanga o aua kupu ka korerotia na e ratou.

(b.) Te Tuhituhi: Me tuhi tika nga tamariki i tetahi korero (*prose or poetry* ranei) o roto i tetahi pukapuka Pakeha kua tetahi kupu kia kotahi e he te tuhituhi. Me tuhi hoki e ratou tetahi korero o roto i te “*Longman's Third Reader*,” o roto ranei i tetahi atu pukapuka e rite ana ki tera te pakeke ka korerotia a-wahatia atu ki a ratou; a kia pai kia marama hoki te tuhituhi.

(c.) Ingirihi: Ka whakaritea tetahi korero i roto i te “*Health for the Maori*,” hei whakamaori ma nga tamariki; a ka meingatia hoki kia whakamaoritia e ratou etahi rarangi ngawari o tetahi *poetry*, a ka meingatia hoki kia whakapakehatia e ratou tetahi korero i roto i “*Te Pukapuka Kura Maori*.”

(d.) Te Mahi Whika: *The elementary rules and reduction; vulgar fractions and decimals; proportion, practice, and interest; extraction of the square root, and very easy general problems.*

(e.) Nga Korero Onamata (*history*); me nga Ritenga Whakahaere i te Ora mo te Tangata (*Laws of Health*): Ka uiuia te matauranga o nga tamariki ki enei pukapuka o te Paipera, ara; Kenehi, Te Rongo Pai a Ruka, me Nga Mahi a nga Apotoro.

Mo nga korero o Niu Tireni, ko te pukapuka iti a *Miss Bourke* te pukapuka.

Mo nga ritenga whakahaere i te ora mo te tangata. Ko "Te Ora mo te Maori" te pukapuka.

(f.) Nga Korero o nga Whenua o te Ao (*geography*): Ka meingatia kia mahia te mapi o Niu Tireni me te mapi o te Ao. Ka pataia ki nga tamariki to ratou matauranga ki nga ahua o nga whenua me etahi patai ngawari i nga tikanga o *general political geography*, engari e tino meingatia ana kia mohiotia nuitia nga korero o te ahua o nga whenua i Niu Tireni (*New Zealand Geography*).

III. Ka uiuia te matauranga o nga tamariki e whakataetae ana mo nga *junior scholarships* i runga i nga putake i whakaritea hei mahinga mo *Standard IV.* i roto i te Kupu Tohutohu mo nga Kura Maori, 1897, engari ia ka pakeke ake nga patai i nga patai o nga uiuinga matauranga.

Ka peneitia te tikanga whakatau maaka mo ia take, ara: Mo—

(a.) Te Korero Pukapuka	150
(b.) Te Tuhituhi	150
(c.) Te Ingirihi	200
(d.) Te Mahi Whika	200
(e.) Nga Korero o Namata, me nga Ritenga Whakahaere i te Ora mo te Tangata	150
(f.) Nga Korero o nga Whenua o te Ao	150
			1,000

E kore e uiuia te matauranga o nga tamariki e whakataetae ana mo nga *junior scholarships* ki nga Korero o Namata, engari ka uiuia to ratou matauranga ki te Ritenga Whakahaere i te Ora mo te Tangata. E rima tekau nga maaka e whakaritea mo tena mahi.

IV. Ka meingatia kia haere nga tamariki i puta nei to ratou matauranga i etahi i te uiuinga ki te Karete Maori i Te Aute, Haaki Pei. Ka utua atu te moni mo te *scholarship* ki te Tino Kai-whakaako o taua Karete, a ka tangohia e ia nga moni e £20 i te tau hei utu mo te kai,

mo te mahi whakaako, me te nohoanga, ko te toenga o aua moni ka utua atu ki te akonga i nga wa e tika ai te pera, hei hoko kakahu, hei moni mo tana pakete, hei utu hoki i ona haererenga. A mo nga tamariki kei waho atu nei i nga rohe o te Takiwa Porowinitanga o Haaki Pei o ratou nei kainga, ka whakaritea etahi moni apiti atu ki ena hei utu i o ratou haerenga atu i, hokinga mai hoki ki te Karete i nga ra o te raumati kahore nei e kura ana te Karete.

V. A te paunga o nga ra o te tau tuatahi ka meingatia kia uiuia ano te matauranga o nga tamariki e whai *scholarship* ana ki enei take korero, ara. *Arithmetic and elementary mensuration; advanced composition; the geography of Australasia and the United States; and in some one of Macmillan's series of Science Primers.*

VI. A te paunga o nga ra o te tau tuarua ka uiuia te matauranga o nga akonga ki enei take korero, ara: *Algebra, to simple equations inclusive; Euclid, Book I.; composition; translation from Maori, prose or poetry, or original essay-writing on familiar subjects; the rudiments of English grammar, including easy parsing and the analysis of simple sentences; the whole of the geography of the previous course and map-drawing; also the political history of New Zealand, and that part of the history of England that has a direct bearing on New Zealand affairs; and the outlines of human physiology.*

VII. Ka ahei nga Kai-tiaki o nga moni ki te whakakahore i te *scholarship* mehemea e kore te tamaiti whai *scholarship* e haere tonu ki te Karete; ki te tae ranei ki nga Kai-tiaki te kupu o te tino Kai-whakaako o te Karete, kahore i pai te noho me te mahi kura a taua tamaiti; ki te ki ranei te Kai-titiro kahore i pai te mahi a taua tamaiti i te uiuinga matauranga i te tau tuatahi.

TE MAKARINI SCHOLARSHIPS.

(Te ahua o te pukapuka e meingatia ana kia tuhia e te tamaiti e mea ana kia uiuia tana matauranga mo Te Makarini Scholarship, kia tukua hoki i roto i te meera ki te Kai-tiroiro i nga kura Maori, i Poneke i mua atu o te ra i whakaritea i roto i te panuitanga mo te uiuinga matauranga.)

Ki te Kai-tiroiro i nga Kura Maori,
Tari o nga Kura, Poneke.

KA whakaatu nei ahau i taku whakaaro ki te haere tinana atu ki te uiuinga matauranga ka turia a te
Taku tino ingoa ko . Te poutapeta e tutata ana ki
Toku kainga, ko . Ka tae aku tau ki te tau
marama a te ra whakamutanga o te marama o mua
atu o te ra mo te uiuinga matauranga. I roto i nga marama
tekau-ma-rua kua taha ake nei i tae ahau ki tetahi kura
Maori (nga kura Maori ranei) i

Ingoa _____

He mea tuhi i te _____ o nga ra o _____, 189 .

He ki tuturu tenei naku e tika tonu ana nga kupu i runga
ake nei ki taku mohio.

Kai-whakaako o te Kura Maori i _____ kua whakahuatia
i runga ake nei.